

אמר מר זוטרא משמיה דרב ששת: **טמא שריץ** — טובל ואוכל בתרומת חוצה לארץ. דסבירא ליה דבעי טבילה.

ולית הלכתא כוותיה. ולא בעי טבילה.

שנינו במשנה: **הבכור נאכל שנה בשנה**:

ומדייקינן: **מדקאמר במתניתין "נולד בו מום בתוך שנתו רשאי לקיימו כל שנים עשר חדש"**.

למימרא — דלשנה דידיה מנינן. והיינו, שהשנה שמונין לו היא ממועד לידתו ולא מתשרי — לתשרי. ולכן התנא כתב נולד בו מום בתוך "שנתו".

והוינן בה: **מנא הני מילי?**

ומבארינן: **דאמר רב יהודה אמר רב: דאמר קרא, "לפני ה' אלוהיך תאכלנו שנה בשנה"**. איזוהי שנה שנכנסת בחברתה? דהכי משמע לישנא שנה — בשנה.

הוי אומר **שנה של בכור**. ששנתו של בכור נכנסת בתוך שנת מנין עולם.

דבי רבי תנא דילפינן ענין אחר מהאי קרא, והכי דרשי ליה: **"שנה בשנה"** — יום אחד בשנה זו, ויום אחד בשנה זו.

לימד על הבכור שנאכל לשני ימים ולילה אחד. שאם שוחט את הבכור ביום האחרון של שנתו [מיום שנולד בו], יש לו לאוכלו יום אחד בשנה זו, דהיינו, היום האחרון של שנתו הראשונה, ויום אחד בשנה זו — ביום הראשון של השנה השניה. שזהו זמן אכילת

הבכור שני ימים ולילה אחד.

והוינן בה: **ולדבי רבי מנא** לחו דשנתו של הבכור נמנית לפי שנותיו.

ומתרצינן: **דבי רבי ילפי מקדשים**. דכל הקדשים מחשבין להם לפי שנתם. [וכגון היכא דבעי כבש דהוא בן שנה — אזלינן בתר שנה דידיה].

ותו מקשינן: **וקדשים גופיהו מנלן שמחשבים להם לפי שנתם?**

אמר רב אחא בר יעקב: אמר קרא, "כבש אחד בן שנתו". ומשמע שנתו — שלו. ולא שנה של מנין עולם.

והדר מקשינן: **ורב, דיליף מקרא ד"לפני ה' אלוהיך תאכלנו שנה בשנה"** לשנתו שלו, הא שהבכור נאכל לשני ימים ולילה אחד — **מנא ליה?**

ומתרצינן: **נפקא ליה מהאי קרא** האמור גבי בכור: **"ובשרם יהיה לך כחזה התנופה וכשוק הימין לך יהיה"**. הקישו הכתוב את הבכור לחזה ושוק של שלמים. מה להלן זמן אכילתן שני ימים ולילה אחד. אף כאן גבי בכור, זמן אכילתו, שני ימים ולילה אחד.

ואידך, דבי רבי, מאי טעמא לא ילפי כז-א מהקישא? אמרי לך: **אי מהתם, איכא למימר** דהוקש זמן אכילת הבכור לזמן אכילת חזה ושוק של תודה. מה תודה נאכלת ליום ולילה, אף בכור ליום ולילה.

ואידך, רב, דיליף מ"ובשרם יהיה לך", סבירא ליה: **אמר קרא "וכשוק הימין לך"**

הוא היה חלה מעיקרא. וכבר תמהו על כך החכם צבי ועוד, שהרי דין ברירה שייך רק

או דלמא שני ענינים הם, והכי קאמר: היכא דנולד בו מום בתוך שנתו — רשאי לקיימו רק כל שנים עשר חדש, ותו לא.

והיכא דנולד בו מום לאחר שנתו — אינו רשאי לקיימו אלא שלשים יום.

תא שמע: דתניא: בכור בזמן הזה —

עד שלא נראה להראותו לחכם, שלא נפל בו מום עדיין, רשאי לקיימו. כלומר, חייב לקיימו (6) ואפילו שתים ושלש שנים.

ומשנראה להראותו לחכם, והיינו שנפל בו מום, הרי אם נולד בו מום בתוך שנתו — רשאי לקיימו כל שנים עשר חדש. אחר שנתו — אינו רשאי לקיימו אפילו יום אחד, ואפילו שעה אחת.

אבל מפני השבת אברה לבעלים [היינו בעליו הכהן], דאי שחיט ליה לאלתר מסרח, אמרו חכמים — רשאי לקיימו שלשים יום נוספים.

ואי לא משכח כהן שחיט ליה, ומולחו עד שימצא כהן (7).

וקא סלקא דעתין דהא דיכול לקיימו שלשים יום מחמת השבת אבידה איירי בנולד בו מום בתוך שנתו, ואיפשיטא בעיין, דגם התנא במשנתנו כוונתו לומר שאפילו אם נולד המום בתוך שנתו נותנים לו עוד

יהיה. הוסיף לך הכתוב הויה אחרת בכבור שזמן אכילתו יום אחד יותר מתודה.

ואידך, דבי רבי: אי מהתם איכא למימר, האי "יהיה לך", לימד על בכור בעל מום שנותנו לכהן. שלא מצינו לו מקור אחר בכל התורה כולה לבד מהכא, ולא אייתר קרא לאכילת בכור.

ואידך, רב, דסבירא ליה דמהכא ילפינן לזמן אכילתו, מנא ליה שבכור בעל מום ניתן לכהן?

אמר קרא: "ובשרם" לשון רבים. אחד תם ואחד בעל מום.

ואידך, דבי רבי, לא משמע ליה דקרא "ובשרם" קאתי לאחד תם ואחד בעל מום. אלא משמע ליה: "ובשרם" דהני בכורות דבולחו ישראל קאמר.

שנינו במשנה: נולד לו מום בתוך שנתו רשאי לקיימו כל י"ב חודש. לאחר שנתו אינו רשאי לקיימו אלא שלשים יום.

איבעיא להו: הא דתנא לאחר שנתו אינו רשאי לקיימו אלא שלשים יום, היכי קאמר?

האם הכי קאמר: נולד לו מום בתוך שנתו — רשאי לקיימו כל י"ב חודש. ולאחר שנתו נמי רשאי לקיימו עוד שלשים יום. וארישא קאי, אנוולד בו מום תוך שנתו, וענין אחד קאמר.

6. ועיין תוד"ה עד

7. בתוד"ה מפני כתבו דאיירי שהיה כבר ביד כהן, אלא שהוא אינו צריך לבשר.

כשקרא שם על דבר שאינו מסוים, ואילו בחלה לא קרא שם כלל קודם שאכל. וביאר החזו"א [דמאי ג' י"ד] את כוונת המהרי"ו, שתנאי בית דין הוא שתוקדש החלה העתידה מיד כשחל החיוב על העיסה. ועיין עמודי אור כ"ג.

שלשים יום לאחר שנתו.

איזהו "ימים" החשובין "שנה"?

ואמרינן: ועדיין תיבעי לי! שהרי בברייתא עצמה יש להסתפק מהי כוונתו של התנא לומר:

הוי אומר אלו שלשים יום כמתבאר במסכת ראש השנה. הילכך נותנים לו שנה, ועוד חודש השקול כשנה.

האם האי שלשים יום קאי אנוולד בו מום אחר שנתו בדוקא הוא, אבל אם נולד תוך שנתו אין רשאי להשהותו אחר שנתו.

והך לישנא פליגא אדלעיל. וסבירא ליה דאף בנוולד בו מום תוך שנתו נותנים לו שלשים יום לאחר שנתו.

או דלמא, אפילו בנוולד בו מום קודם שנתו רשאי לקיימו שלשים יום לאחר שנתו?

מיתיבי, נולד בו מום בחמשה עשר יום בתוך שנתו — משלימין לו חמשה עשר יום אחר שנתו.

תא שמע: נולד בו מום בחמשה עשר יום בתוך שנתו — משלימין לו חמשה עשר יום אחר שנתו.

ודייקין: השלמה לשלשים יום, לבכור שנוולד בו מום תוך שנתו, בסמוך לסיומה של השנה — אין! אבל מיהבה שלשים יום שלימים לאחר שנתו [למי שנוולד בו מום תוך שנתו] — לא!

שמע מינה דאם נולד בו מום תוך שנתו אין נותנים לו שלשים יום לאחר שנתו. דהא "משלימין לו חמשה עשר יום" קאמר, ומשום שנוולד המום בחמשה עשר יום לפני סוף שנתו, הא אם נולד בו המום שלשים יום לפני סוף שנתו אין נותנים לו לאחר שנתו כלום. ורק בנוולד בו מום לאחר שנתו נותנים לו שלשים יום.

ומסקינן: תיובתא דרבי אלעזר תיובתא.

מתניתין:

א. השוחט את הבכור שלא על פי הוראת חכם, ומראה את מומו לחכם לאחר שחיטה, ונמצא מום קבוע —

והך, מסייע לרבי אלעזר. דאמר רבי אלעזר: בכור שנוולד בו מום לאחר שנתו — נותנין לו שלשים יום משעה שנוולד בו מום, אך אם נולד בתוך שנתו אין נותנים לו כלום אחר שנתו.

רבי יהודה מתיר את הבכור באכילה.

רבי מאיר אומר: הואיל ונשחט שלא על פי הוראת מומחה אפור.

איכא דאמרי: אמר רבי אלעזר. מניין שאפילו לבכור שנוולד בו מום בתוך שנתו שנותנים לו שלשים יום אחר שנתו.

ב. מי שאינו מומחה, שלא נתן לו הנשיא שבארץ ישראל רשות להורות בדיני בכורות ובכל זאת היה רואה את הבכור, והתירו למרות שלא קיבל רשות, ונשחט על פיו —

שנאמר: "לפני ה' אלוהיך תאכלנו שנה בשנה". דמלישנא דקרא "שנה בשנה" משמע שנותנים לו שנתיים.

הרי זה הבכור יקבר.

וישלם, זה שהורה וגרם להפסד, מביתו.

גמרא:

אמר רבה בר בר חנה: במום שהוא בדוקין שבעין ונשחט ללא הוראת חכם, ורק לאחר שחיטה הורה בה חכם — דכולי עלמא לא פליגי דאסור.

והטעם: מפני שהן משתנין מחמת צער השחיטה. שעל אף דעכשיו נראה מום קבוע יתכן שאם החכם היה רואהו קודם שחיטה לא היה מתירו.

ולא נחלקו רבי יהודה ורבי מאיר, אלא במומין שבגוף.

דרבי מאיר סבר, גזרינן מומין שבגוף שאינם משתנים אטו דוקין שבעין שיכולים להשתנות.

ורבי יהודה סבר, לא גזרינן מומין שבגוף אטו מום שבדוקין שבעין.

תניא נמי הכי דבמומין שבגוף פליגי:

השוחט את הבכור ומראה את מומו לאחר שחיטה.

רבי יהודה אומר: בדוקין שבעין אסור, מפני שהן משתנין, ואולי קודם שחיטה לא היה מום קבוע. במומין שבגוף מותר, מפני שאין משתנין.

רבי מאיר אומר: אחד זה ואחד זה אסור מפני שהן משתנין.

והוינן בדברי רבי מאיר דאמר שאפילו

מומים שבגוף משתנים לאחר שחיטה: "מפני שהן משתנין" סלקא דעתך?!

והרי מומין שבגוף — מי משתנין?

אלא, הכי פירושו: מפני מומין המשתנין [בדוקין שבעין], גזרינן אף על מומין שאינם משתנים.

אמר רב נחמן בר יצחק: מתניתין נמי דיקא כח-ב דבמומין שבגוף שאינם משתנים פליגי.

דקתני, רבי מאיר אומר: הואיל ונשחט שלא על פי מומחה אסור. ומשמע שטעמו של רבי מאיר לאוסרו הוא רק משום ששחטו שלא על פי הוראת חכם. ואם מחלוקתם היתה בדוקין שבעין הוה ליה למתני רבי מאיר אוסר הואיל ומשתנין.

שמע מינה: קנסא קא קניס רבי מאיר.

ומסקינן: שמע מינה.

איבעיא ליה: הא דאמרינן דגזרינן מומין שבגוף מפני מומין המשתנים, האם אמרינן — וכולהו משתנין והיינו, האם כל מומין שבדוקין שבעין משתנים.

או דלמא: איכא מומין שבעין דמשתנין, ואיכא דלא משתנין.

למאי נפקא מינה? והא בלאו הכי אסירו דשמא נשתנו.

ומבארינן: לאכחושי סהדי. אם באו עדים והעידו בפנינו שמום שנמצא בדוקין שבעין לא נשתנה לאחר שחיטה ממה שהיה קודם לכן.

אי אמרת, כוליהו משתנין. הני סהדי שקרי נינהו.